

2021-09-30

Till

Utbildningsdepartementet

Remissyttrande: SOU 2021 En tioårig grundskola

Waldorfskolefederationen (WSF) är en intresseorganisation för de ca 40 waldorfskolor som finns i Sverige. Waldorfskolefederationen samarbetar också med representanter för Montessori- och Freinetskolorna inom ramen för Idéburna skolors riksförbund i syfte att bevaka frågor som berör pedagogisk mångfald och alternativ pedagogik.

Riksföreningen Waldorfförskolornas samråd (RWS) är en intresseorganisation för de ca 80 waldorfförskolor som finns i Sverige. Även RWS samarbetar med representanter för Montessori- och Freinetskolorna inom ramen för Idéburna skolors riksförbund i syfte att bevaka frågor som berör pedagogisk mångfald och alternativ pedagogik.

Waldorflärarhögskolan (WLH) är idag den enda institution som erbjuder utbildningar till waldorfförskollärare och waldorflärare. Utbildningarna är offentligt finansierade och ger behörighet att arbeta i waldorfpedagogisk förskola/skola. De står under tillsyn av UKÄ. Waldorflärarhögskolan har en unik position vad gäller pedagogiska alternativ. Vi är också del av Idéburna skolors riksförbund (ISR) inom vilket vi arbetar för att stärka de idéburna pedagogiska alternativens möjlighet att bedriva förskola/skola inom det svenska skolväsendet.

Vi inleder med en kort sammanfattning i punktform. Därefter ett avsnitt med kommentarer till punkterna.

Sammanfattning

- Vi tillstyrker förslaget om tidigarelagd årskurs.
- Vi menar att utredningen inte tydligt visar hur de förskolepedagogiska kvaliteterna ska värnas i den nya årskurs 1.

- Vi avstyrker förslaget om mer ämnestrukturerad undervisning och kunskapskrav i nya årskurs 1.
- Vi avstyrker införande av disciplinära åtgärder i nya årskurs 1.
- Vi tillstyrker i princip förslaget om behörighetsgivande fortbildningar, men lyfter fram att frågan om waldorfförskollärarnas behörighet och fortbildning måste beaktas för att inte bli ett problem som ska lösas i efterhand.
- Vi menar att frivilligt förskolepedagogiskt lyft är otillräckligt.

Kommentarer

WLH och WSF har tidigare argumenterat för obligatorisk förskoleklass framför tidigarelagd årskurs 1. I och med den obligatoriska förskoleklassens införande 2018, har vi i praktiken redan en tioårig grundskola, med den skillnaden att undervisningen i förskoleklassen står under andra mål och kunskapskrav, för att kunna vara just en övergång mellan förskola och skola. Med anledning av den utveckling som skett och januariöverenskommelsen är detta nu inte längre en fråga för diskussion. Mot denna bakgrund tillstyrker vi därför förslaget att förskoleklassen blir årskurs 1 i grundskolan.

Vi ställer oss dock undrande till att man går in och vill ändra på kursplanerna för nya årskurs 1 innan man har utvärderat hur kursplanen för obligatorisk förskoleklass har slagit.

I utredningen föreslås IFAU få i uppdrag att genomföra en övergripande summativ reformutvärdering, för att därmed kunna ge svar på om den genomförda reformen givit de resultat, eller de effekter, som förväntats. Det framgår inte vilka resultat och effekter man tänker mäta. Samtidigt som man vill göra denna reformutvärdering har man inte gjort en större reformutvärdering av införandet av obligatorisk förskoleklass.

Frågan om förskoleklassens pedagogik i förhållande till förslaget för nya årskurs 1

Vi anser att det är av stor vikt att den pedagogik som präglar förskoleklassen, ska finnas kvar för nya årskurs 1. Den övertro på att renodlade ämneskunskaper i tidig ålder på sikt ska lösa kunskapsluckorna i högre årskurser, vittnar om okunskap om den särskilda pedagogik och dess betydelse för små barns utveckling, som är framskriven i dagens kursplan för förskoleklassen. Den pedagogiska verksamhet som idag sker i förskoleklassen syftar redan idag till att eleverna ska uppnå de kunskapskrav och mål som gäller vid lågstadiets slut och provas i de nationella proven.

Att nu införa krav på mer strukturerad undervisning är att också gå in mer och styra didaktik och metod, vilket försvårar för alternativ pedagogik. Det är återigen ytterligare ett steg mot att alltmer styra lärarnas profession/professionsutövande.

Skolans och förskolans värld präglas av olika kulturer med olika historiska rötter. Skolkulturen präglas idag i hög grad av undervisande, disciplinerande och bedömande medan förskolekulturen är mer helhetsorienterad och låter barnen leka, lära sig och bli bekräftade.

I Norge infördes obligatorisk skolstart vid sex år redan 1997 och det visade sig efterhand att när barn börjar skolan så inlemmas de snabbt i en skoltradition där undervisning, krav på resultat och bedömande, samt ordning och reda blir de viktigaste ingredienserna på bekostnad av lek, socialt samspel och rörelse. En studie visade att det informella lärandet inte fick genomslag i skolans värld och att skolmiljön och skolgården inte utnyttjades som en plats för lärande. I Norge diskuteras nu hur väl skolan är anpassad för de yngsta eleverna. Utgångspunkten från början var att skoldagen för de yngsta skulle präglas av lek, medan det i verkligheten lagts mer vikt på inläring. Stortinget har därför velat ha en förändring mot en bättre anpassning till de yngsta eleverna. I nya läroplaner från 2020 blir det bland annat tydligare att de yngsta eleverna ska få lära genom lek.

Vi avstyrker även införande av disciplinära åtgärder i årskurs 1 och menar att ett sådant tänkesätt inte hör hemma i arbetet med så unga barn.

Frågan om behörighetsgivande fortbildning

Vi har inga invändningar till de förslag om behörighetsgivande fortbildningar generellt, även om vi ser risken att mångårig erfarenhet av arbete med yngre barn inte kommer att tas tillvara då en del av de förskollärare som idag arbetar i förskoleklass sannolikt kommer att välja att gå över till förskolan i stället för att vidareutbilda sig.

Här vill vi dock ta upp nödvändigheten att redan nu se till att waldorfskolornas medarbetare inte faller mellan stolarna.

För den waldorfförskollärare som vid förslaget genomförande arbetat fem år eller mer i förskoleklass i waldorfskola menar vi att det ska vara möjligt gå en fortbildning på WLH för att kunna bli behörig för de nya årskurserna 1 och 2.

För den waldorfförskollärare som vid förslaget genomförande arbetat mindre än fem i förskoleklass i waldorfskola menar vi att det ska vara möjligt att gå en utbildning på WLH för att kunna bli behörig för de nya årskurserna 1 till och med 4.

Alternativet är att waldorfförskollärare tillåts delta i de fortbildningar som ordnas av andra lärosäten med waldorfförskollärarytbildningen som grund.

Idag finns det på waldorfskolorna dels lärare med waldorflärarlegitimation/waldorfförskollärarlegitimation, dels en del lärare med statlig lärarlegitimation. Det är endast de senare som har möjlighet att ta del av de statliga satsningarna som till exempel förstelärartjänster, vilket innebär att utbildade och erfarna waldorflärare diskrimineras. Detta får konsekvenser av olika slag, till exempel att det riskerar likvärdigheten vad gäller kompetensutveckling.

Vi föreslår att waldorfförskollärar- och waldorflärarlegitimation ges motsvarande legitimitet på en waldorfförskola/skola som den statliga legitimationen gör i alla skolor. Vi föreslår att waldorfförskollärar- och waldorflärarlegitimation ges inte bara en intern betydelse, utan också en tyngd och betydelse i förhållande till möjligheten att ta del av professionsprogram, karriärtjänster och andra satsningar riktade till förskollärare och lärare inom det svenska skolväsendet. Detta skulle då också kunna gälla de fortbildningar som denna utredning föreslår.

Att inte göra det möjligt för waldorfförskollärare att med sin waldorfförskollärarutbildning som grund kunna fortbilda sig vore att ge waldorfskolorna sämre möjligheter än andra skolor att utföra uppdraget som förändringen från förskoleklass till tidigarelagd årskurs innebär.

Frågan om fortbildning i förskolepedagogik (förskolepedagogiskt lyft)

Vi ser också med viss oro på att grundlärare inte omfattas av samma krav på fortbildning som förskollärarna. Det framhålls i utredningen att man vill värna förskolepedagogiska kvaliteter, men förslaget om förskolepedagogiskt lyft föreslås inte på något sätt vara bindande för skolorna.

Erfarenheterna i Norge visar just på hur svårt det är att bevara de goda förskolepedagogiska kvaliteterna och kompetenserna även om avsikten att göra det uttalas. Ska det hända måste det också ta sig uttryck i faktiska åtgärder och praktik. Utredningen visar inte tydligt hur det man säger är viktigt att värna i realiteten och praktiken ska värnas. Nödvändigheten att stärka elevers kunskaper i ämnen och resultat när de lämnar grundskolan är ett faktum. Men det är inte visat att lösningen på de problemen är skolifiering av förskoleklassen.

Angående risken att 5-åringar blir den nya förskoleklassen

Med anledning av den nyligen framlagda utredningen om obligatorisk förskola vill vi ta upp vikten av att 5-åringar inte plötsligt blir den nya förskoleklassen. Det är angeläget att obligatorisk förskola inte ska bereda väg för ytterligare skolifiering i de låga åldrarna som det här gäller.

Avslutning

WLH, WSF och RWS ifrågasätter inte att alla elever ska ha rätt och möjlighet att uppnå de nationella kraven i grundskolan. Men vi ser med oro på att kraven tidigareläggs och att vägen till att uppnå kraven blir alltmer detaljstyrd. Detta gör det svårare att bedriva alternativ pedagogik. Det förändrar i hög grad hur man arbetar med de yngre barnen och eleverna. Det minskar också utrymmet för förskollärares och lärarnas professionella yrkesutövande.

Caroline Bratt

Waldorflärarhögskolan

Maria Norberg

Waldorfskole-
federationen

Paula Dissing

Riksföreningen
Waldorfförskolornas Samråd